

Nagyné Félix Anna – Benyóné Kovács Bettina

Szakfelügyelet az iskolai könyvtárostánárok szemével

A hetvenes, nyolcvanas években nagyon nagy jelentőséget tulajdonítottak az iskolák a szakfelügyeleti munkának. Azokban az időkben megszoktuk, hogy minden évben szakmai értékelés készült a munkánkról. Könyvtári tevékenységünk egész területére kiterjedt az ellenőrzés, tehát segítő pilléreink voltak a szakfelügyelők, mert a jegyzőkönyvekben foglaltakat vezetőink igyekeztek rövid időn belül teljesíteni. A szakfelügyelet értékelt és ellenőrzött. Az értékelés egyrészt szakmai segítséget nyújtott, másrészt irányt mutatott a fenntartó számára. Mindannyian láttuk, hogy hol vannak a hiányosságok, hol kell az iskolai könyvtári ellátás terén javítani, hol kell a legátütőbb eredményeket produkálni. A szakfelügyelői jelentések alapos és körültekintő munkával tárták fel az iskolai könyvtárak helyzetét, így számos tanulsággal szolgáltak. A szakfelügyelő szakmai téren biztosságot, segítséget nyújtott a könyvtáros kollegáknak. A szakfelügyelő irányítása alatt szerveződtek az iskolai könyvtárosok továbbképzései, összejuvetelei is.

A kilencvenes években a szakfelügyelet megszűnésével gyakorlatilag eltűnt az iskolákból a közvetlen külső értékelés és ez nagy hátrányt jelentett a könyvtárosokra nézve. Ezek után nem kaptunk visszajelzést az éves munkánkról, tehát szembesülnünk kellett a ténnyel, hogy a rendszerváltás után a szakfelügyelet szétverésével magunkra maradtunk a problémáinkkal, nem volt kihez fordulni tanácsért. Az új típusú feladatok útvesztőjében nehéz volt boldogulni, eligazodni.

Pozitív változást hozott az iskolai könyvtárak szakfelügyeleti vizsgálatára a SZAK 2004 pályázat. A pályázatot nyert szakértők segítségével újra mód nyílt az iskolai könyvtárak komplex – az oktatási és pedagógiai, valamint a könyvtári szempontokat egyaránt figyelembe vevő – elemzésére. Az iskolai könyvtári szakfelügyelet leggyakrabban a könyvtárosra, a könyvtár alapterületének nagyságára, a számítógépes feldolgozás szükségességére, ezzel összefüggésben eszközök vásárlására valamint a statisztikai adatszolgáltatásnak megfelelő nyilvántartások vezetésére adott javaslatot, de érintette a nevelési – oktatási területeket is, tehát mindenre kiterjedt. A szakfelügyeleti vizsgálatok hiányosságokat is feltártak, de inkább pozitív eredményeket hoztak az iskolai könyvtárak életében.

Könyvtárunknak pozitív eredményt hozott a vizsgálat. Egyrészt megerősített bennünket abban, hogy mennyire végezzük jól a munkánkat, de tanácsot is kaphattunk az általunk feltett kérdésekre. Másrészt a vizsgálatot követően a tanulók után járó normatív támogatási keret 25 %-ából sok szép és értékes könyvet vásárolhattunk.

Mivel az iskolai könyvtáraknak az iskola profiljának megfelelő feladatokkal kell megbirkóznia, így ahány iskola, annyiféle probléma merülhet fel. Ezért lenne jó, ha a szakfelügyeleti vizsgálatok rendszeressé válhatnának, mert ez által eredményesebben tudnánk az iskolai könyvtárakat is működtetni. Jó lenne, ha újra vissza lehetne állítani a tanulók után járó normatív támogatási keret 25% -át, mert ez jól bevált, biztos alap volt a könyvtárak állományfejlesztésére, és csak könyvvásárlásra lehetett felhasználni.

Az iskolai könyvtárra háruló sokrétű feladatok színvonalas ellátása érdekében előtérbe kellene kerülnie a szakfelügyelet fontosságának, mert a vizsgálatok kellő mértékben feltárják az adott iskolai könyvtárak helyzetét, az összegző javaslatokkal nagymértékben szolgálják az iskolai könyvtár érdekeit, felhívják a figyelmet az aktuális problémákra és a lehetséges megoldásokra.

Ugyanakkor túlzás nélkül állítható, hogy egyedüli szakmai „feljebbvalónk” a szakfelügyelet, mert bár az iskolákban a könyvtárostánár a területvezetőjének illetve igazgatójának a beosztottja, ők szakmailag teljes körűen mégsem tudják átlátni a munkáját. Problémáival, szakmai kérdéseivel, tanácsért – szíve szerint – nem a feletteséhez, hanem az ismerős könyvtáros kollegához fordul a szomszédos iskolából.

Sajnos, a „könyvtáros – raktáros”, meg a „könyvtáros – ruhatáros” kifejezések a mai napig részei a közgondolkodásnak. Hiszen mit lát a külső szemlélő, ha benyit a könyvtárba? A gyerekek folyóiratot olvasnak, vagy számítógépeznek, a könyvtáros pedig ír vagy olvas, esetleg a gépet használja. A „mögöttes értelem” a háttérben marad: pályázatírás, vetélkedő-, bibliográfia összeállítás, szakirodalom-olvasás, számítógépes adatbázis feldolgozás, anyaggyűjtés, készülés a könyvtári informatikai órákra, leltározás, selejtezés stb. S ha egy-egy munkatárs rá is kérdez, hogy mivel foglalkozunk éppen, érezzük, hogy a választ már kevésbé érti, esetleg meg is lepi az.

A könyvtároosság speciális szakma, a könyvtárostánárság még inkább. Határterületeken léteünk. Az egyedüli szakmai megítélés, visszajelzés tényleg csak a jól működő, rendszeres szakfelügyeletben képzelhető el – (politikai) széliránytól függetlenül.